

Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан Мемлекеттік
Медицина Университеті

СТУДЕНТТІҢ ӨЗІНДІК ЖҰМЫСЫ

Мамандығы: Жалпы медицина

Кафедра: ЖҒП

Дисциплина: Тіршілік әрекетінің қауіпсіздік негіздері

Тақырыбы: АХҚЗ (Авариялы химиялық қауіпті заттар)

Орындаған: Аманшеева Аида

Тобы: 213 Б

Тексерген: Жиенгалиева Алия

Нұрашевна

Күні: 15.03.2017

Бағасы: _____

Ақтөбе 2017ж

Жоспар:

1. Кіріспе

2. Негізгі бөлім

А) КӘУЗ-дің негізгі топтары

Ә) КӘУЗ-бен зақымданған адамдарға алғашқы көмек көрсету

Б) Химиялық қауіпі туындаған ошақтарды жою мақсатында жүргізілетін жұмыстар

Қорытынды

Кіріспе

- Авариялы химиялық қауіпті заттар(АХҚЗ) – өзінің өндірісінде күшті әсер ететін улы заттарды (КӘУЗ) (хлор және аммиак) сақтап және қолданатын заттар, оларда болатын авариялар адамдардың (улануына), жануарлар және өсімдіктердің жаппай зақымдануына әкелуі мүмкін.

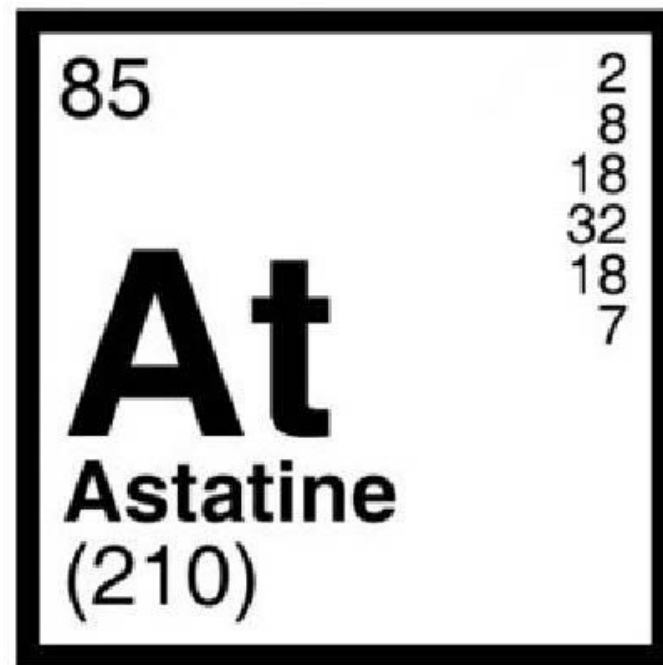
- Қауіпті химиялық элементтер
- радон, плутоний, бериллий, уран, актиний, фермий, менделевий, нобелий, резерфордий, нептуний, америций, берклий.

□ *Радиацияға толы сфера* – Біздің қоршаған ортада радиоактивті элементтердің (заттардың) көп болуынан. Бұл ашық түде болуы, антропогендік факторлармен де болады. Осы 1940-1980 ж әлемде 1349 рет ядролық сынақтар жүргізілді. Осының нәтижесінде өте үлкен, өте көп қоршаған ортаға радионуклидтер әкеліп соқтырды. 1950 ж атмосферада және су астында 11,000 кем емес радиоактивті қалдықтарымен контейнерлер жүргізілді. 60 жылдары Арикаспийде әлемдік мақсатқа байланысты 50 жер асты ядролық жарылыстар болып өтті.

Астат

- Астат (латынша *Astatium*, гр. *astatos* «тұрақсыз»), *At* — химиялық элементтердің периодтық жүйесінің 6-шы периодының VII тобына жататын радиоактивті элемент, реттік саны 85, атомдық массасы 210. Оның ең ұзақ өмір сүретін изотопы ^{210}At -тың жартылай ыдырау уақыты — 8,3 сағат. Астат химиялық қасиеттері жағынан иодқа өте жақын. Астат алғаш рет 1940 жылы бөлініп шығарылған.

Уран

92

U

УРАН

238,029

2
9
21
32
18
8
2

$5f^3 6d^1 7s^2$

- ❖ Уран - бәсекелестік қабілеті анағұрлым жоғары энергия көзі болып табылады. Оның басқа отын көздерінен басты айырмашылығы - ол жоғары концентрацияланған энергия көзі. Яғни, әрі жеңіл, әрі арзан тасымалданатын энергия көзінен саналады. Мәселен, 1 кг уран дәл осы мөлшердегі көмірден бөлінетін энергиядан 20 мың есе жоғары электр қуатын бөледі. Жалпы құны жағынан да тиімді. 1 кВт сағат өндіруге кететін көмірдің құны 4 евроцент тұрса, осы мөлшердегі газ 1,3–2,3 евроцентке шамалас

Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы бойынша адам өміріне аса қауіпті 9 химиялық зат белгілі.

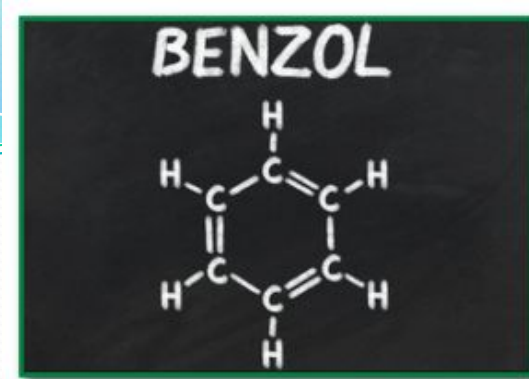
□ Асбест

Асбесттің барлық түрлері ми ісігін, мезиотелиома, жұтқыншақтың, анабездің ісіктерін тудырады. Организмге ауадан түседі.

Бензол

Адам ағзасына әсері бензол әрқашан қатерлі ісік мен апластикалық анемияны қоса алғанда, денсаулық сақтау және аурудың өткір және ұзақ мерзімді қолайсыз әсерлерін, түрлі байланысты болды.

□ Диоксиндер мен диоксиндер сияқты заттар

Бұл заттар өнімдер жану және осындай целлюлоза ағарту және хлор балқу металдар сияқты әртүрлі өнеркәсіптік процестер, адам, олардың әсері улы әсерлерін бірқатар байланысты беріледі.

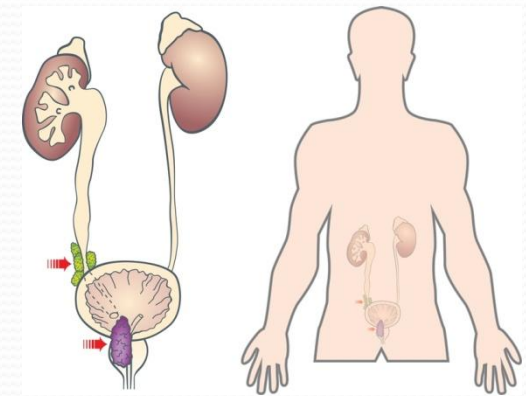

□ Ауаның ластануы

Ауаның ластануы қалаларында қатты отынды пайдалану салдарынан үйдегі ауаның ластануына байланысты ауру, және сыртқы ауаның ластану жаһандық ауыртпалығын 3,2%.

□ Кадмий

кадмий Кадмий бүйрек, сүйек және тыныс алу жүйесі бойынша улы әсері бар. Әдетте, бұл аз мөлшерде қоршаған ортаға осы болып табылады. Ол адам үшін қауіпті болып табылатын канцерогендерден қатарына жатады.

- Мышьяк
мышьяк Еритін бейорганикалық мышьяк болып табылады. ұзақ уақыт бойы органға бейорганикалық мышьяк Ніт созылмалы улану мышьяк әкелуі мүмкін.

- Фтор болмауы немесе артық көлемде болуы
фтор болмауы немесе артық органда фтор хабарласыңыз оң әсерін тигізеді - тіс кариес көлемін қысқартуға және зиянды - эмаль fluorosis және қаңқалық болып табылады.

- Аса қауіпті пестицидтер

Аса қауіпті пестицидтер ағзаға өткір және / немесе созылмалы уытты әсер етуі мен балаларға дейін өсті қауіп төндіруі мүмкін.

□ Сынап

сынап адам денсаулығына улы болып табылады. Ерекше қауіп олар өмір ерте кезеңдерінде ұрықтың дамуы мен бала дамуына төндіреді.

□ Қорғасын

Қорғасын айтарлықтай қоршаған ортаның ластануын және көптеген елдерде денсаулық сақтау проблемаларын пайда әкелді кеңінен пайдаланылатын улы металл болып табылады.

Қатты әсерлі улы заттар-бұл өнеркәсіпте , көлікте, үлкен көлемде қолданылатын, объектілердегі қираушылық(авариялар) жағдайында атмосфераға оңай өтуге және жұмыс істеуші қызметкерлер мен іргелес елді мекендегі халықты жаппай зақымдауға қабілетті улы химиялық қосылыстар.

ҚӘУЗ-мынадай топтарға бөлуге болады

- *Тұншықтырғыш әсері басым заттар;*
- *Жалпы улылық әсері басым заттар;*
- *Тұншықтырғыштық және жалпы улылық әсері бар заттар;*
- *Өсіп-өнуге, жүйке түрткісін өткізуге және беруге әсер ететін заттар;*
- *Тұншықтырғыштық және нейротроптық әсері бар заттар;*
- *Метаболдық улар;*
- *Заттардың алмасуын бұзатын заттар;*

Нейтропты уларға жүйкені реттеуге механизмі, сондай-ақ жүйке жүйесінің ұйыстыру күйін бұзатын заттар(тетраэтилқорғасын, күкіртті көміртегі, фосфорорганикалық қосылыстар) жатады.

КӘУЗ ЖӘНЕ УЗ-мен ЗАҚЫМДАНҒАН АДАМДАРҒА АЛҒАШҚЫ КӨМЕК КӨРСЕТУ

- КӘУЗ және УЗ-дан қорғану үшін әр-түрлі противогаздарды, респираторларды, дене қорғайтын арнайы киімдерді пайдалану керек, қорғаныс ғимараттарға жасырыну немесе биіктеу төбелерді таңдап алу, зарар ауданнан кету қажет. Егер осы шараларды жасап үлгермеген адамдар зиян заттардың ықпалына түскен болса, онда оларды құтқарып, оларға көмек көрсету керек.
- Бұл заттардың түрі де, қасиеттері де көп болғандықтан хабары жоқ адамдар оларды ажырата білмейді, оның үстіне, арнайы органдар "Химиялық қауіпі" дабылмен апат туралы хабарлап үлгермеуі де мүмкін. Сондықтан алдымен улы химиялық заттарға тән ерекшеліктерін, олардың қоршауымызда болу белгілерін көрсету қажет:

Пайдалылған әдебиеттер тізімі:

- *«Тіршілік қауіпсіздігі» А.А.Суровцев, А.Я.Бойко
Алматы 2003 ж*
- *«Өмір қауіпсіздігі негіздері» Тайжанов С.
Алматы 2003 ж*
- *«Тіршілік әрекеті қауіпсіздік негіздері» дәріс
материалы*
- *Интернет желісі*

***Назарларыңызға
рахмет!!!***